

El procés migratori, explicat des d'una experiència artística

La ciutat de Girona va obrir l'any passat quatre nous centres residencials d'acció educativa (CRAES) per acollir-hi menors d'edat en diverses situacions de vulnerabilitat, entre ells, els menors que migren sols. També a Caldes de Malavella s'ha generat un espai per als que tenen divuit anys complerts. Malgrat la disputa continuada sobre si les institucions fan o no fan tot el que poden, l'organització popular continua relacionant diverses persones de la ciutat i apostant per espais de cohesió col·lectius.

Text > SARA MONTESINOS

Fotos > MARTÍ ALBESA

Més de 13.000 menors migrants no acompanyats resideixen a l'Estat espanyol; d'aquests, uns 3.700 són a Catalunya. La xifra d'arribades ha augmentat considerablement, i ha passat de les 2.345 durant el 2017 a les 6.063 de 2018, en espera dels recomptes de 2019. Les dades, recollides pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i també per UNICEF, plantegen un repte immens. Per una banda, l'abast de la institució pel que fa a una tutela i una acollida dignes, i per l'altra, la maduresa d'una societat que s'adapta a canvis i situacions.

«Si no lluites pel que vols no ploris pel que perds», sentència l'Ayoub. Sota aquesta premissa, un projecte migratori a l'esquena en plena adolescència. Així, per un somni, per un objectiu que abasta feina, estudis, professió, gènere de vida, llibertat sexual o de gènere, la fita té formes infinites.

La plaça dels Mercaders desperta a poc a poc, amb un airet de l'estiu que ha trigat a arribar i una línia de sol que després farà ensenyar els primers tirants. Entre bromes i abraçades, la petita i gran família de The Dreamers es prepara per a un nou dia del festival d'art al carrer InundArt, que ja suma catorze edicions. Després de mesos

de feina, de trobades, d'aprenentatge artístic i emocional, per fi ha arribat el gran dia. Dues construccions de fusta amb petits detalls com coixins, plantes o dibuixos, que decoren l'espai neutre. Totes dues es presenten amb cartells, amb dos noms cadascun: per una banda, la Yamna i l'Ismael; per l'altra, en

Hatim i l'Ayoub. I així, amb una llar com a espai simbòlic de construcció i coneixement emocional, els quatre joves, per fi, tenen la possibilitat d'explicar tot allò que mai ningú els ha preguntat, les seves històries.

Ni el to de pell d'aquests joves, que podria justificar-se amb un cap de set-

>> Com marca la tradició, les sabates es deixen a les entrades de les cases. Rere la persiana abaixada, The Dreamers espera les persones que vulguin escoltar, compartir i entendre.

>> La Yamna, com qualsevol adolescent, entretenint-se fotografiant i compartint les seves experiències amb el telèfon mòbil durant una pausa entre sessions.

Els quatre joves, per fi, tenen la possibilitat d'explicar allò que ningú no els ha preguntat mai

mana a Palafrugell, no en desvela els orígens. Tres nois i una noia; hormones, somriures, identitat, energia; en definitiva, una joventut que haurien d'haver gaudit més del que han pogut.

La Yamna duu pantalons de tub, d'aquests que ensenyen els turmells per on entren els refredats. Com qualsevol adolescent, expressa la seva identitat mitjançant una vestimenta i una aparença concretes. El seu monyo, del qual no s'escapa ni un sol cabell, és un símbol de llibertat i ni tan sols n'és conscient. Els seus cabells són l'estendard del que li van fer creure que mai no seria. La Yamna va néixer camí de l'hospital i poc després va marxar a viure a Tànger amb els seus avis. «No tenia amigues, només amics. Feia coses de nens perquè el meu avi mai no va creure que per ser una dona havia de tenir menys oportunitats.» I així, de ben petita, la Yamna va començar a jugar a futbol. Un dia, una nena a

qui acabava de conèixer li va passar els polls i, per desfer-se'n, va decidir tallar-se els cabells ben curts. «Em va agradar la sensació dels cabells curts; així, ningú no sabia si jo era un nen o una nena i ningú no em qüestionava jugar a futbol. Em va agradar tant, que me'ls vaig deixar curts molt de temps», confessa amb un somriure. Temps després, i arran del sotrac que li va suposar la mort del seu avi, al club on jugava li van proposar viatjar a Màlaga per jugar un partit amistós. «Havia sentit que a Europa no hi havia masculisme, que les dones podien jugar a futbol, i vaig començar a plantejar-me anar-hi a jugar el partit i no tornar.» Així va ser com la Yamna va decidir que, quan fos a Màlaga, s'escaparia per quedar-se a l'Estat espanyol.

Una llar i una família

I en la seva sentència, passat, present i futur: «Vaig deixar una llar i una família al Marroc, però he trobat una llar i una família a Girona». I entre somnis i desitjos que valen a ambdues bandes de la Mediterrània, la Yamna acaba la narració de la seva història: «El meu somni és que els meus pares algun dia puguin sentir-se orgullosos de mi».

Canvien els torns i, entre vergonyes i somriures, els nois i la noia saluden

els nous espectadors. Amics, coneguts i nous familiars amb qui han teixit vincles que també són necessitats bàsiques.

L'Ismael dona la benvinguda al públic amb una declaració d'intencions; estima la música i no li agraden les faltes de respecte. Excusa el seu català i ofereix als espectadors un cabdell de llana negra que esdevé un testimoni, mentre la resta es presenten. Al terra de fusta hi queda un dibuix de fil, una constel·lació que, segons l'Ismael, «és el camí de la vida, el que no es pot desfer». En Biel se'l mira curiós; amb només dotze anys assisteix a l'exposició artística de The Dreamers i una estona després sabrà que l'Ismael va emprendre un viatge sent encara més jove del que és ell.

Amb un mapa plastificat, l'Ismael assenyala on es va criar amb els seus pares i les seves tres germanes. «Quan el meu pare no hi era, casa nostra feia olor de llibertat. Si hi era, tot era una presó», explica el noi mentre encén una cigarreta i parla als assistents de la violència viscuda a casa seva amb l'olor que hi relaciona. Als onze anys li van diagnosticar diabetis i tant ell com la seva mare van començar a pensar que era important sortir del país per controlar millor la malaltia. Del Marroc a Alemanya passant per Algesires;

Els somnis, malgrat tot, s'expliquen amb un somriure a ambdues bandes de la Mediterrània

d'Alemanya a Holanda; d'Holanda a Madrid i de Madrid a Girona. Tot un viatge sol.

Parla català, castellà, àrab i alemany. Li agrada l'art en moltes de les seves expressions, com el teatre, la pintura o el disseny. Acaba amb una cançó de Marsi Khalifa, sobre la llibertat del poble palestí i ocells que treuen el cap per la finestra. Deixa pas al seu company.

«Gracias por venir, me llamo Ayoub y soy catalán de Marruecos.» Així comença el jove amazic, amb un somriure cap als assistents i mostrant la ban-

dera del seu poble. Mostra fotografies de la Fàtima, la mare; l'Ahmed, el pare; els seus germans i les seves germanes. L'Ayoub anava a una escola rural i recorda somrient que s'enfilava per les palmeres per menjar dàtils. L'institut de secundària, però, era a 10 quilòmetres de casa i s'hi havia de desplaçar cada dia en bicicleta. Als catorze anys, l'Ayoub va començar a treballar en una mina de coure i als disset va decidir marxar a l'Estat espanyol i lluitar per una vida millor.

Se'n va anar cap a Tànger sol, hi va llogar una habitació i hi va treballar de cambrer. A les nits, tocava fer *risky* (així anomenen el fet de passar les nits als ports, intentant colar-se sota els camions, per poder creuar l'estret de Gibraltar; la mateixa paraula ho diu: 'arriscant-se'). Al setè intent, i després de tres hores sense poder moure's, va arribar a la Península amb el cor garratibat i rampes als músculs. A Algesi-

res, l'Ayoub va haver de ser traslladat a l'hospital.

Després del sotrac del trajecte, aquest jove català del Marroc va aconseguir arribar a Barcelona quan un amic del seu pare li va pagar un bitllet d'autobús. Dos mesos abans de fer els divuit anys, va arribar a la ciutat comtal, es va presentar a la policia i el van enviar a un centre de menors a Girona. Quan va fer els divuit anys, el van fer fora del centre, i malgrat no ser el recurs que li pertocaria, va anar a La Sopa, on es va estar vuit mesos. Mantenia, però, l'esperança i, poc després, va aconseguir una feina a l'empresa d'inserció ECOSOL muntant bicicletes. Així va poder llogar una habitació i ser autònom. L'Ayoub acaba com la resta, recitant somnis que l'ajuden a seguir fent camí. Per a ell, el més important és poder portar la seva família a Catalunya i algun dia fer de fuster o de mecànic. «Muchas gracias por escucharme», afegeix.

>> Al final de la seva història, en Hatim, posant a prova els participants. Els fa disfressar-se i fer preguntes als vianants de Girona per compartir la sensació de rebuig quan físicament ets diferent de l'estàndard establert.

>> D'esquerra a dreta, l' Ayoub, la Yamna, l' Ismael i en Hatim.

Perspectiva sovint oblidada

En acabar les històries, només hi ha agraïment a banda i banda. Els uns, per haver tingut l'oportunitat de parlar i aportar una perspectiva sovint oblidada; els altres, per gaudir d'uns testimonis que aporten més que qualsevol titular.

En Hatim camina i mira al seu voltant amb una seguretat divertida i engrescadora. En un any, el seu català té ben poc a envejar al de qualsevol persona nascuda a Girona, i aquesta és una de les moltes maneres que té de demostrar el seu esforç. «Per a mi, la llar és llibertat, amor i respecte», diu mirant les quatre parets de fusta. Ha dut fotografies de la seva família; els seus pares, els seus dos germans i les seves tres germanes. Als catorze anys, reconeix que feia moltes campanes a l'institut i diu: «Jo mirava cap a Gibraltar i pensava que si volia

aconseguir els meus somnis havia de viatjar a Europa. Al Marroc només la gent que té diners aconsegueix el que vol». Feia moltes feines que no li agradaven però també passava moltes hores al carrer i finalment va decidir intentar saltar. I com tants altres joves, cap al *risky*. D'intentar colar-se als camions li queda poc més que una marca al braç esquerre d'una cremada; mai no va aconseguir-ho per aquella via sinó que, finalment, després de treballar i estalviar molt, va obtenir un visat per arribar a l'Estat espanyol. «Jo ho duia bé, però quan vaig veure la meua mare plorar des de la finestra de l'autobús...», així relata en Hatim un dels moments més durs de tot el viatge. Després d'uns dies al centre de menors de Granada, va aconseguir fugir i es va plantar a Fiscalia de Menors, a Barcelona i és des d'allà que el van traslladar a Girona. «El

dia que vaig arribar a Girona va ser el primer dia que vaig poder dormir tranquil, i l'endemà vaig fer la meua primera classe de català.» Ara en Hatim participa amb un grup de teatre a l'Espai Jove Els Químics i assegura que algun dia serà igual de responsable i treballador que el seu germà gran. I com tothom qui té una vida per endavant, encara està per decidir si serà actor o infermer.

Ni les fronteres, ni els estereotips, ni el racisme no han pogut ni podran frenar la vida i la resistència de les persones migrants. Els somnis, malgrat tot, s'expliquen amb un somriure a ambdues bandes de la Mediterrània, i The Dreamers n'és l'expressió artística. Una experiència que viuen, però, quatre dels més de 3.700 joves que han arribat al país. De nou, un repte social que fa particips tots els veïns i veïnes de la ciutat de Girona.